

De Tweelingparadox

Nowelle Barnhoorn

De Tweeling- paradox

2018 Prometheus Amsterdam

Voor m'n zusje
Voor m'n moeder
Voor m'n oma

Voor jou

© 2018 Nowelle Barnhoorn
Omslagontwerp CMRB
Foto omslag Ewa Ahlin/Getty Images
Foto auteur Sacha de Boer
Opmaak binnenwerk ZetSpiegel, Best
www.uitgeverijprometheus.nl
ISBN 978 90 446 3314 6

*You've got a heart as loud as lightning
So why let your voice be tamed?
Maybe we're a little different
There's no need to be ashamed
You've got the light to fight the shadows
So stop hiding it away*

Professor Green – 'Read All About It'

IK WILDE JE IETS OVER mezelf vertellen, totdat ik besepte dat dat niet kan zonder over mijn broer te vertellen, over Thomas, en dat is iets wat me, ook nu nog, eigenlijk hoe langer hoe meer, moeite kost.

Ik ben niet méér over mezelf gaan praten naarmate ik ouder werd: ik ben vaker gaan zwijgen. Soms denk ik dat praten en zwijgen op hetzelfde neerkomt, als de bedoeling maar is dat je niet gezien wordt. Vroeger praatte ik om de aandacht van mezelf af te leiden, tegenwoordig zwijg ik om diezelfde reden. In beide gevallen kun je heel wat vrouwen aantrekken, heb ik gemerkt, al zijn het andere types, andere categorieën. Vrouwen die op pratende mannen vallen, praten vaak zelf ook graag, sterker nog: ze zoeken de discussie op, ze drammen door tot van beiden de pijnpunten stevig tegen elkaar aan wrijven en dat gaat doorgaans gepaard met een hoop drama – en seks.

Vrouwen die op zwijgende mannen vallen zoeken ook iets, maar laten zichzelf buiten beschouwing. Ze wroeten, ze denken dat een zwijgende man altijd op iets diepzinnigs, iets filosofisch broedt en staan te trappelen om dat eruit te krijgen; natuurlijk als eerste vrouw, als enige vrouw.

Mijn broer heeft nog nooit een vrouw bemind. Achtentwintig zijn we inmiddels, hij nog altijd die voor hem zo onverdraaglijke zes minuten jonger. Onze gezichten zouden eruit kunnen zien als twee exacte kopieën van elkaar: een huid die grauw is in de winter en licht getint in de zomer, donker, niet al te dik

krulhaar, lange wimpers die vrouwen schijnbaar graag willen aanzetten met mascara.

Het is vooral de mimiek die onze koppen anders maakt. Ik geloof dat ik een vrij neutrale, soms zelfs strakke, afwezige blik heb. Zijn mondspieren zijn meestal vertrokken in een soort halve grijns en soms in een regelrechte grimas, als er net een spasme door z'n lijf jast. Hij kijkt scheel en dan bedoel ik écht scheel, met twee naar buiten gerichte ogen als hij maar moe genoeg is. Het schijnt dat hij door die beide ogen net een verschillende invalshoek van hetzelfde voorwerp ziet en dat zijn hersenen er vervolgens één beeld van maken.

Meestal glanst er kwijl op Thomas' lippen, soms in een draad die, met een bijzonder soort elegantie, tot het blad van zijn rolstoel reikt.

De verschillen worden groter naarmate je verder naar beneden gaat. Zijn schouders zijn van zichzelf betrekkelijk breed, even breed als de mijne. Alles wat daaronder komt heeft de contouren van een magere puber en de willoosheid van een pittenzak. Onder een iets ingedeukte, korte romp komen zijn benen en voeten, die verhoudingsgewijs nog een stuk kleiner en ieler zijn dan de rest. Een soort geest uit de fles, waarbij zijn onderlijf, verdwijnend onder het plastic blad van zijn rolstoel, in nevelen gehuld blijft.

Ik ken de blikken van de mensen die mijn broer voor de eerste keer zien, al probeer ik die nog steeds te vermijden. De eerste paar seconden zijn de ogen vervuld van een aan paniek grenzende schrik, ongemak in de hele lichaamshouding. Alsof het niet menselijk is wat ze zien, wie ze zien. Een dier met menselijke trekken. Maar dan een dier dat gewond is en waarvoor je eigenlijk niet bang hoort te zijn, dat alleen maar medelijden verdient.

Mijn moeder zei ooit: 'Mathis, wij weten niet hoe het is om voor het eerst oog in oog te staan met zo veel imperfectie.'

Soms duurt het minuten, soms een halfuur, die verstarring. Meestal verdwijnt die op het moment dat hij zelf begint te praten. Gelukkig, hij práát, zie je ze denken, hij kan wel iets, sterker nog: hij neemt zichzelf nog in de maling ook, hij weet wanneer het tijd is om de spanning te doorbreken, om de ander op zijn gemak te stellen.

Thomas zal het gemak van iemand anders altijd boven dat van hemzelf stellen.

Met zijn spastische klauw graait hij naar je hand, hij grijnst, scheef en vol vertrouwen, en waarschijnlijk vergeet je dat je hem vervolgens een halfuur of langer vasthoudt, dat hij je met zijn sterke vingers in een liefdevolle greep heeft.

Gaandeweg die eerste ontmoeting oogst hij bewondering, vertedering. Hoe groot de aanvankelijke onwennigheid ook was: je wilt hem blijven aanraken, knuffelen, dat semikinderlijke lichaam misschien wel optillen en op je schoot nemen, je wilt in zijn buurt blijven. En hijzelf laat zich die omhelzingen welgevallen als een zich amper verroerende prins, omdat hij er nu eenmaal zelf niet actief aan kan deelnemen, en wanneer het een vrouw betreft zal hij net iets te opzichtig naar haar decolleté kijken op het moment dat zij zich in overgave naar hem toe buigt. En maar kwijlen.

Maar de daad, de daad der daden heeft hij nog nooit verricht. Van mij wilde Thomas weten hoe dat dan voelde, zo'n vagina; hoe warm, hoe nat, hoe diep je kon. Of het leek op tongen maar dan met je lul. Getongd had hij toen al wel, met een meisje dat ook in een rolstoel zat en zo mogelijk nog hartstochtelijker kwijlde dan hij.

Ik weet het nog alsof ik het zelf meemaakte, terwijl ik het alleen maar aanschouwde. Ja, aanschouwen is het juiste woord. We waren vijftien, het meisje ruim drie jaar ouder dan wij, ze hadden net verkering. Ikzelf had op dat moment nog nooit een

meisje aangeraakt – iets wat mijn broer zelf zo vaak en hard mogelijk herhaalde, tegen iedereen die een onderwerp aansneed dat ook maar enigszins in de buurt kwam.

Ik zat op de bank, enigszins gespannen rechtop. We hadden net met z'n drieën geluncht. Mijn moeder had zowel het meisje als mijn broer gevoerd; in stukjes gesneden brood met pinda-kaas. Het begon als een stille, met precisie uitgevoerde oefening. Eerst waren mijn broer en zijn vriendin met hun elektrische rolstoelen, die automatisch een technische barricade opwierpen, zo dicht mogelijk bij elkaar gaan staan. Er bleef zeker een meter afstand tussen hun lichamen in, van blad, wiel, frame. Terwijl mijn broer zijn stugge bovenlichaam langzaam en ingespannen naar voren bracht om het meisje te kunnen kussen – zijn stoel piepend bij elke centimeter die hij dichterbij kwam – zag ik de stukjes pindakaas op de lippen van het meisje glanzen. Ook zij probeerde uit alle macht haar schokkende lijf naar voren te brengen. Kreunend en ogen opengeperd; het ging erom spannen.

'Mathis, niet zo kijken,' siste mijn moeder, waarna zij zich zo stil en onopvallend mogelijk uit de kamer verwijderde. Maar om de een of andere reden moest ik juist blijven zitten en blijven kijken: hoe hun tongen naar buiten kwamen en elkaar na wat ploeteren net wisten te vinden, als enig contactpunt. Twee amper bewegende lapjes die ze evengoed met veel vastberadenheid tegen elkaar aan drukten.

Naast een vage gruwel en afgunst jegens mijn broer raakte ik vervuld van trots. Ondanks het gebrek aan echte intimiteit en variatie bleef hij dapper doorgaan, toch zeker een halfuur.

Zij schenen er niet om te geven dat ik daar zat en toekeek, alsof het zo bedoeld was, alsof ik nu eenmaal een onderdeel van deze gebeurtenis was. In de kamer hing een doodstille concentratie. Tot dan toe kende ik tongzoenen voornamelijk van tv. Ik had erover gefantaseerd terwijl ik me aftrok: op beel-

den van mensen die in elkaars mond verdwenen, in elkaars haren grepen en elkaar de kleren van het lijf rukten.

Maar alle voorstellingen die ik erover had gehad, en waarin zachte pianomuziek en dimlicht toch ook een rol hadden gespeeld, werden op dat moment ontkracht. De alternatieve zoenscène, die maar duurde en duurde, liet niets aan de verbeelding over.

Op een gegeven moment moest het meisje plassen en toen kwam mijn moeder, even nonchalant als ze was weggegaan, meteen weer de kamer binnen, om het eerste en voorlopig enige vriendinnetje van mijn broer in een rolstoel te hijsen en op de po te zetten.

De eerste keer dat ik met een meisje vrijde moest ik ineens terugdenken aan dat moment, dat beeld van hem, ernstig en verwoed tongend alsof hij nooit anders had gedaan, en kon ik er niets aan doen, ik moest lachen – van de zenuwen waarschijnlijk – en nog harder toen het meisje dat ik op het punt stond te ontmoagden boos werd.

Al zou ik het willen: ik kán niet eens alleen maar over mezelf vertellen. Alles wat over mij gaat, gaat evengoed over mijn broer. We delen hetzelfde DNA, we bestaan uit één eicel, we zijn dezelfde.

TOEN IK JOU ONTMOETTE had ik geen broer. Geen verhaal. Ik was wat je zag: een man van eind twintig met een camera om zijn nek.

Het was herfst en Barcelona was nog op kamertemperatuur. De meeste oudere Spanjaarden liepen met opgetrokken schouder in winterjassen rond, terwijl de rondlummelende jongeren het stug bij korte broeken en t-shirts hielden. Op uitgaansavonden zaten die lui in groepjes, voorzien van bier en sigaretten, in kleermakerszit op de pleinen – alsof de grote, gladde tegels in werkelijkheid verwarmde plavuizen waren. Het constante geroezemoes bleef tussen de muren van omringende cafés hangen. Soms steeg er het geluid uit op van een blaffende hond of een wegschietend bierdopje.

Ik huurde een kamer in het oudste deel van Gràcia, een levendige, wat alternatieve wijk die ooit als dorp aan de stad was toegevoegd. Weinig hoogbouw, weinig auto's en, met het langzaam uitdoven van de zomer, steeds minder toeristen. Zo'n buurt waarvan je steeds vermoedt dat iemand er de kleurverzadiging wat heeft opgeschroefd. Waar het groen van limoenbomen afsteekt tegen de oranje en roze gevels, waar de cafés volhangen met Picasso-replica's en waar ook de smalste straten zonovergoten blijken.

Mijn kamer had zo'n typisch voor-de-sierbalkon. De barokke, smeedijzeren spijlen leken me te teer om ook maar iemand voor vallen te behoeden. De reling kwam niet veel hoger dan mijn

kruis. Toch stond ik, van alle plekken waar het kon, meestal daar. Onder het balkon bevond zich een plein, waar het Spaanse straatleven zich onbekommerd en in al zijn volledigheid voor mijn lens ontvouwde. Voetballende vaders en kinderen, keurig geklede pensionado's op bankjes, skaters, muzikanten met versterker die 'Entre dos Aguas' ten gehore brachten. Ik ving ze allemaal.

In eerste instantie huurde ik de kamer voor een paar dagen. De verhuurder was Miguel, een jonge artiest die iets deed met natuurgeluiden en synthesizers. Zijn mengpaneel stond in mijn kamer. Miguel had al een aantal avonden op rij gepraat over die synthesizers en me verschillende samples laten horen, toen hij vrij abrupt zweeg en, zonder mij aan te kijken, knikte naar de camera en de lenzen die op mijn bed lagen.

'Jij maakt foto's?'

'Inderdaad.'

'Cool.' Zijn opvallend donkere, grote ogen flitsten naar die van mij. Hij deed me denken aan een kat die soms vergeet hoe dichtbij hij al is, die zich evenzeer verzet als onweerstaanbaar aangetrokken voelt tot de warmte van je schoot.

Om het gesprek op gang te houden, er iets van wederkerigheid in aan te brengen, probeerde ik de Spaanse vertaling voor 'vrij werk' te vinden en barstte toen in schor gelach uit; niet vanwege de belabberde vertalingen die me te binnen schoten maar omdat het nergens op sloeg. 'Vrij werk' kon ik zelfs aan mezelf niet verkopen. Er was geen sprake van vrijheid en al helemaal niet van werk, in welke vorm dan ook.

De artiest kon er niet om lachen. Hij knikte, mompelde weer 'erg cool' en stond op.

De vierde avond kwam hij opnieuw naar mijn kamer. Hij had even tijd nodig om een nonchalante leunpositie tegen de deurpost te vinden.

‘Ik ben gevraagd voor een festival in Boedapest. Om te performen.’

De opwinding zocht een uitweg in zijn wiebelende voeten.
‘O,’ zei ik, ‘leuk, zeg.’

‘Ja, het is dus zo... Kijk... ik weet dat je morgen weg zou gaan. Maar mocht je willen blijven... Ik bedoel: je bent welkom. Ik weet niet precies hoelang ik weg ben, maar we kunnen iets afspreken. Eventueel. Mocht je willen.’

Zonder mijn antwoord af te wachten draaide hij zich om. Ik dacht aan het huis van Miguel als het mijne. Het was klein, heet, rommelig en volgepropt, en de dekens jeukten van de vlooiën.

‘Graag, Miguel,’ riep ik naar zijn achterkant. ‘Iemand moet er toch op passen.’

Toen kon het grote afzonderen echt goed beginnen. Ik moet er eerlijk over zijn, omdat ik me heb voorgenomen niet tegen je te liegen zolang het gedrukt staat. Vind jij eigenlijk dat iets achterhouden een vorm van liegen is, als het bepalend is voor de context en je oordeel zou veranderen als je wel alle informatie tot je beschikking had gehad? En zo ja, liegt een mens dan niet doorlopend?

Het was de waarheid dat ik drie weken vrijwel onafgebroken in dat huis bleef, mijn schenen schraal krabde door de bedwantsen en me begon te storen aan dingen als het onregelmatige gezoem van de koelkast in de keuken, dat ik vanuit mijn bed kon horen. Iedere keer dat dat ding aansloeg, klemde ik mijn kaken sneller en harder op elkaar. Ineens was het klaar. Ik sprong van het – veel te lage – bed, stiefelde naar de keuken en sloeg op de zijkant van de koelkast. Er vlogen twee magneetjes vanaf, en daarmee ook een tijdschema van een of ander rondreizend orkest, dat naar de vloer dwarrelde.

‘Jij hebt godverdomme wel erg veel praatjes voor een vierdehands schimmelapparaat waar nog geen eten in zit ook.’

En toen, terwijl ik daar stond en mijn voeten aan het zeil plakten, dacht ik toch ineens aan Thomas. Zijn medelijden met de koelkast drong zich aan me op alsof het van mijzelf was. Als kind kon hij al een hele nacht wakker liggen, verteerd van medelijden met een voorleesboek dat achter zijn bed was gevallen en waar hij zelf niet bij kon. Ondanks mezelf en de irritatie die te groot geworden was voor mijn eigen lijf, gaf ik nog een paar kleinere klapjes op de koelkast, en met een beetje fantasie kon je er een troostend gebaar in zien.

Het is de waarheid dat ik Thomas al die tijd niet belde en niet op hem reageerde, ook niet toen hij begon te sms'en. De berichtjes die hij stuurde waren even kort als willekeurig, en op een bepaalde manier dwingend, zoals dat nu eenmaal zijn manier van doen was.

Wat moet ik doen met eten

Wat moet ik doen met kerst

Weet je nog van toen oma zong over dat chocolademannetje

Zal ik een huis kopen en zo ja waar

Ffbellen

Geen vraagtekens. Mijn irritatie voegde zich bij de hoeveelheid die al in mijn bloed zat en die nog met de dag toenam, en ik aptte terug dat ik hem zou bellen, binnenkort, wanneer ik er tijd voor had.

Na die paar weken in Miguels appartement was mijn lichaam stram van frustratie. Overdag deed ik vrijwel niets en 's nachts lag ik wakker, klaar om het tegen wie of wat dan ook op te nemen, af te geven op de koelkast en op elk ander geluid dat mijn kamer binnendrong (vaak waren dat mijn ruziënde burens). Nu denk je misschien: prima toch, een beetje sensatie, maar er is

weinig aan een ruzie te volgen als je de helft ervan nét niet verstaat).

Toen belde hij zelf, op een namiddag.

Ook toen lag ik op bed. Gordijnen zo dicht als ik ze kon krijgen – er bleef altijd een kier tussen –, laptop op schoot. Bij gebrek aan nieuw materiaal zoomde ik in en uit op eerder gemaakte foto's waarvan de kwaliteit, ook na meermaals en langdurig bestuderen, niet boven het meest clichématige of zelfs amateuristische uit kwam. Straattaferelen vooral, gemaakt met een analoge spiegelreflex, die ik via een negatievenscanner op mijn laptop had geladen. Inmiddels had ik er aardig wat rollletjes aan besteed. Zwart-wit en vrijwel allemaal onscherp; de charme van mensen in beweging, vanuit de losse hand geschoten. Altijd een paar seconden vooruitdenken om de perfecte compositie of gezichtsuitdrukking te vangen, dat is de kunst, dat is de kick. En als het even kan stiekem. Een jaar of tien geleden kon je mensen nog gerust openlijk in het wild fotograferen, tegenwoordig krijg je er geheid gelazer mee. Daarom blijf ik nog meer op afstand, zowel letterlijk als figuurlijk, en probeer ik nog stiller en sneller te werken. Zo snel en stil dat mijn eigen aanwezigheid samenvalt met de klik van het spiegeltje dat openklapt bij het schieten (en dat toch een korte, droge klik veroorzaakt en de aandacht van de geportretteerde trekt).

Het bellen stopte niet. Ik wist dat hij het was. Alleen voor Thomas gebruikte ik 'The Final Countdown' als ringtone, zijn favoriete karaokenummer. Na een korte onderbreking begon de herrie opnieuw.

Ten slotte hengelde ik over de rand van het bed mijn spijkerbroek van de grond en peuterde de jankende mobiel uit de achterzak.

Op het scherm een foto die ik enkele jaren geleden van hem had gemaakt toen hij voor de ingang van het Circustheater stond. We gingen die avond naar een voorstelling van *The Lion*

King. Aan Thomas' van zenuwen verbeterde kop was goed te zien hoe bang hij was om te laat te komen.

'We zijn veel te vroeg,' stelde ik hem gerust, 'ontspan een beetje.'

'Niet mijn rolstoel op de foto,' had hij geroepen. 'Dan zien ze dat ik gehandicapt ben.'

Hij was die avond zo hysterisch gelukkig geweest dat hij zijn spasmes met geen mogelijkheid in bedwang kon houden en in de pauze in zijn broek had geplast. Dat had hij me niet durven vertellen, omdat hij bang was dat we dan weg moesten, en hij hoopte dat niemand er wat van zou merken. Maar halverwege de tweede helft was de zure geur die bij hem vandaan kwam onmiskenbaar mijn neusgaten binnengedrongen, en aan de naar ons toe draaiende hoofden in het donker te zien had ongeveer iedereen op de eerste paar rijen er lucht van gekregen.

Na afloop wilde Thomas geen handtekeningen meer vragen bij de artiestenuitgang, zo erg schaamde hij zich. Het had me de rest van de avond gekost om hem ervan te overtuigen dat niemand iets door had gehad, van dat plassen.

Ik bleef net zo lang naar de foto kijken tot het bellen ophield.

De dag hierna besloot ik mezelf een dagelijks verplicht 'rondje ter inspiratie' op te leggen. Benen strekken, kop legen, gáán in jesusnaam. De af te leggen afstand moest groter zijn dan die naar de *supermercado*, waar ik voornamelijk kwam als het wc-papier op was en er nergens meer kartonnen verpakkingen te vinden waren die als vervanging konden dienen.

En zo kwam het dat ik, voor het eerst sinds mijn verblijf in een wereldstad aan zee, de metro naar het strand nam. Met elke straat die ik dichterbij kwam leken de mensen, bevangen door een zilte loomheid, langzamer te bewegen; mouwen werden opgestroopt, vesten uitgetrokken en om het middel geknoopt.

Het strand, vlak bij het centrum, tegenover de oude vissers-

wijk, bleek voor ongeveer een derde bezet. Voornamelijk waren het toeristen en Afrikaanse verkopers die net hun veelkleurige doeken in het zand uitspreidden. Op de boulevard wat klaverjassende mannen; fluitjes als extra speeltroef tussen hen in.

Het was mijn plan om door de branding in de richting van Badalona te lopen, weg van de meute. Maar toen werd mijn aandacht getrokken door een ondiep uitgegraven kuil, ergens links van de meest gebruikte strandafgang. Geen idee waarom ik ernaar keek. Aan de zitafdrukken te zien had iemand vóór mij het er zich ook al gemakkelijk gemaakt. Toen ik eenmaal in de kuil zat, staken alleen mijn hoofd, armen en voeten uit het gat.

Ik verbaasde me erover hoe warm de zon nog was, hoe geruststellend en slaapopwekkend het zeegeruis. (Dat had me toch vooral een belofte geleken van mensen die voor wanstaltig veel geld cd's met zeegeluiden verkochten.)

'Hola, guapo.'

Je gezicht boven me: ernstig. Katachtige contouren, zwarte ogen, donkere haren met een felrode gloed.

Wijzend naar mijn buik: 'Je camera. Komt zand in als je niet uitkijkt. En er zijn mensen die massages aanbieden die dit model denk ik nog niet hebben.'

Je kneep je ogen iets samen en liet ze over mijn lichaam glijden – langzaam en onderzoekend, als over een voorwerp dat je niet helemaal kon plaatsen, maar toch zo grondig mogelijk in je op wilde nemen. Twee seconden zal het geduurd hebben; het kruisen van blikken, gekrijs van een meeuw boven ons.

Het was misschien de houding waarin ik lag, in die Duitseronwaardige kuil, half op mijn buik gedraaid, de camera om mijn nek als een plastic zonnebril zonder waarde. Of misschien kwam het doordat ik net wakker was en niet wist wat ik in mijn

slaap gezegd had, hoelang je daar al in het zand gehurkt zat, of ik iets gemompeld had, of er kwijl uit mijn bek was gegleden. Of het was die blik van je, die eerder iets geruststellends dan iets bemoeizuchtigs had en eerder rust dan leedvermaak uitstraalde. Hoe dan ook kwam er een godvergeten woede in me op. Ik vloog overeind.

‘Ik red mezelf prima, dank je.’ Droge strot, een stem alsof er zand in de banden geschoten was. Ik geloof niet dat ik je verder nog aangekeken heb.

‘*Desculpa,*’ zei je – of dat is iets wat ik heb bedacht, want het kan evengoed zijn dat je niets zei, dat je überhaupt nog niets gezegd had.

Ik wachtte tot je helemaal uit het zicht verdwenen was – voor de zekerheid met een nog iets afwerende blik – voordat ik me liet terugzakken in de kuil.

In feite komt onze eerste ontmoeting hierop neer: een kruisen van blikken. Ik op mijn rug in een gat.

Die rondjes door Barcelona ben ik blijven maken, maar ik heb het strand wekenlang gemeden nadat ik je daar gezien had. Ik zou het mooier willen maken dan het is, maar ik werd niet onmiddellijk door een grote, ongekende kracht weer naar zee getrokken. Ik hoorde geen poëtische fluisterstem in de wind die mij zacht maar beslist weer jouw kant op leidde. De Spaanse vrouwen met scherp afgetekende gezichten die me op de Ramblas aan beide zijden passeerden, hadden jouw ogen niet.

Natuurlijk heb ik me later afgevraagd of het doorbrengen van meer tijd samen de dingen anders zou hebben gemaakt. Of ik er dan eerder wat van begrepen zou hebben, van jou en van mij, en van mij alleen, en of ik je dit dan niet had hoeven schrijven. Of je dan wel gewoon afscheid had genomen.

MIJN EERSTE FOTOTOESTEL KREEG ik toen ik elf was. Het was het eerste jaar dat ik niet meer geloofde in Sinterklaas. Met enige moeite had ik dat verborgen weten te houden voor mijn klasgenoten, die opschepten dat ze al niet meer in die man geloofden sinds ze drie of vier waren.

Het was mijn moeder die mijn kop uit het zand trok, door te vragen of ik de zak met cadeaus van zolder wilde tillen. Ze was een paar dagen daarvoor door haar rug gegaan; Thomas woog ook niet niks natuurlijk. Ik bleef staan en keek naar de zak, waar, toepasselijk genoeg, een schimmellucht vanaf kwam.

Mijn moeder liet een korte, droge lach horen. ‘Ach kom, Mathis, je wist toch wel dat die hier al een paar maanden staat? Gewoon van de kringloop!’

Als mijn moeder het zei, dan was het zo. Dan kwam je er niet meer onderuit.

Natuurlijk had ik tot dat moment heus wel eens, zij het kort, getwijfeld aan het bestaan van Sinterklaas, maar dan had ik mezelf weer overtuigd met de gedachte dat hij vast wel ieder kind in de gaten kon houden, als de tandenfee er ook in geslaagd was om bij elke tand die ik verloren had ’s nachts onopvallend een kwartje onder mijn kussen te frommelen.

Toch bleef ik dralen bij die zak.

‘Sorry,’ zei mijn moeder. ‘Dat was niet aardig van me. Soms weet ik ook niet zo goed wat ik met die... bubbel van jullie aan moet.’

Ik tilde de zak op. Hij was licht genoeg om hem over mijn

schouder te zwaaien, al stond ik alsnog even te tollen op mijn benen.

Liever had ik dat mijn moeder niets meer zei, maar ze ging door: 'Dat Thomas blijft hangen, daar doen we niet zoveel aan. Maar jij... Zullen we het een geheimpje houden voor je broer?'

Het kwam natuurlijk door hem, door Thomas, aan hem had ik me al die tijd kunnen optrekken. Hij was en bleef een fanatiek gelover, in wat je hem ook maar voor z'n neus hield. Dat Pluk van de Petteflet ergens rondtoerde, dat katten konden praten, dat smurfen altijd en eeuwig op de vlucht waren voor Gargamel; het ging er allemaal moeiteloos in. Al verdenk ik hem er inmiddels van dat het hem geen hol kan schelen wat waar is en wat niet.

Avondenlang hadden we elkaar liggen opstoken met verhalen over de Sint. Waar we hem gezien hadden, wat hij toen zei, hoeveel goede daden we schijnbaar hadden verricht.

Wij lieten ons geen verhalen afpakken, zo simpel was het tot dan toe geweest. Als we iets niet zeker wisten of zeker konden weten, maakten we er, met niet-aflatend fanatisme, wel iets waars van. Zodra een van ons tweeën lichte twijfel liet blijken of vast kwam te zitten op gronden van logica (het kwam voor), sprong de ander er meteen op in door er meer bedenksels, méér levendigheid aan toe te voegen. Zo werd elk verhaal een film, inclusief dramatische plotwendingen en cliffhangers, en soms een soort *real life experience*, ingevuld met kleur, geur en smaak.

Meestal begon het als we naast elkaar in bed lagen, als het licht uit was en we eigenlijk niet meer mochten praten. Alsof er in de duisternis van de kamer ineens méér kon; het zwart een blanco achtergrond voor elk nieuw verhaal. Licht uit, spot aan.

'Gister zag ik Sinterklaas weer...' begon Thomas die avond, toen mijn moeder mij klip-en-klaar duidelijk had gemaakt dat

de goedheiligman niet bestond, en ik voelde hoe een klomp zich onder mijn middenrif samenpakte.

Het lukte niet meer. Er kwam geen verhaal in me op, er kwam voor het eerst in lange tijd helemaal niets in mij op. Naarstig groef ik in het donker van mijn hoofd, me inbeeldend dat ik daarbij steeds tegen de binnenkant van mijn schedel botste en weer de andere kant op schoot. Tegelijkertijd ervoer ik iets van spanning en trots: het besef dat ik ouder was. Dat ik ineens meer kennis had, verder was dan hij.

‘Ik zag hem ook,’ zei ik, met zo volwassen en krachtig mogelijke stem, ‘maar ik vond hem een beetje suf. Zwaaide niet eens. Zullen we zo gaan slapen?’ imiteerde ik het geluid van een geeuw, veel te hard en veel te langdurig.

‘Is goed,’ zei Thomas. Hij begon al aan ons samen bedachte welterustenlied. Opgelucht viel ik in.

Ik weet niet wat hij die avond eigenlijk dacht. Of hij iets doorhad. Uiteindelijk heb je minimaal twee mensen nodig om een illusie in stand te houden, denk ik, maar toch altijd minimaal twee mensen (dit besef zou pas veel later tot mij doordringen, toen mijn vriendinnetje het volkomen onverwacht uitmaakte en ik, op precies dat moment, alle aantrekkingskracht voor haar verloor).

De dag erna was het pakjesavond. Ik had de zak met cadeautjes tot die tijd in de gang gezet, waar Thomas toch niet kwam, en in de loop van de dag had de gewichtigheid van het geheim mijn weerzin om tegen Thomas te liegen naar de achtergrond verdrongen.

Het fototoestel was een simpel, maar voor die tijd redelijk hip ding, en mijn moeder keek er trots bij.

‘Ach, wat lief van de Sint!’ zei ze nadrukkelijk. ‘Nu kun je Thomas alles laten zien. Waar je ook bent. Alles in de wereld.’

Mijn broer kreeg grote, glanzende ogen. Zijn voeten schoten

van zijn voetenplank en hij stootte een kreet uit. Ik vond het meteen al een slecht idee. Ik had aan Sinterklaas om een spelcomputer gevraagd, net als andere kinderen in mijn klas, en in plaats daarvan werd ik opgezadeld met iets waar je zin voor moest maken.

Het kostte me de grootst mogelijke moeite om mijn gezicht in de plooi te houden toen de zak alsmaar leger raakte. Waarom is nou net teleurstelling zo slecht te verhullen? Waarom is voor mijn moeder *alles* zo slecht te verhullen?

Ze knikte naar de camera en zei tussen opeengeklemd kaken, zodat Thomas het niet kon horen: 'Weet je wel wat dat kost?' Het was haar manier om dingen te zeggen die Thomas niet mocht weten, en haar woorden werden er altijd een beetje dreigend en bovendien slecht verstaanbaar van.

Weesjuhweswasdaskos?

Het fototoestel lag zeker een jaar ongebruikt in de kast, achter een rij boeken. Ik werd wel eens gekieteld door het idee dat het best leuk kon zijn, foto's maken, al was het maar van een zonsondergang of een stel konijnen dat ik dan ergens moest zien te vinden, bij mijn oma in de tuin bijvoorbeeld, maar elke keer dat ik overwoog het toestel erbij te pakken, vloog de wetenschap dat ik verondersteld werd Thomas alles in de wereld te laten zien me naar de strot.